

**ІННОВАЦІЙНІ
ОБРІЇ УКРАЇНИ**

Я обираю цифрові інструменти

**ІНСТИТУТ
ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ТА РЕЛІГІЙНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

Сергій ТЕРЕЩУК

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри фізики та інтегративних
технологій навчання природничих наук
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

Як використовувати
критичне мислення
для оцінювання ресурсів Інтернет

Що таке критичне мислення?

**ІННОВАЦІЙНІ
ОБРІЇ УКРАЇНИ**

«Критичне мислення - це такий спосіб мислення - про будь-який предмет, зміст або проблему, - за якого мислитель покращує якість свого мислення, вміло беручи під контроль структури, властиві мисленню, і враховуючи інтелектуальні стандарти». (The Foundation for Critical Thinking)

«Критичне мислення дає можливість обмірковувати свої думки і причини, які пояснюють власну точку зору. Ми думаємо про те, як ми прийшли до вирішення проблеми». (Ч. Темпл)

«Критичне мислення - це використання когнітивних технік або стратегій, що збільшують імовірність отримання бажаного кінцевого результату, ... такий тип мислення, до якого звертаються при вирішенні завдань, формулюванні висновків, здійсненні імовірнісного оцінювання та прийнятті рішень». (Д. Халперн)

Критичне мислення за Д.Клустером

ІННОВАЦІЙНІ
ОБРІЇ УКРАЇНИ

- критичне мислення - мислення самостійне;
- інформація є відправним, а не кінцевим пунктом критичного мислення;
- критичне мислення починається з постановки питань і з'ясування проблем, які потрібно розв'язати;
- критичне мислення прагне до переконливої аргументації;
- критичне мислення - мислення соціальне.

Чому українцям необхідно розвивати навички критичного мислення?

Чим НЕ є критичне мислення?

- критичне мислення пов'язане з незадоволеністю;
- думка експертів є важливою і визначальною;
- невизначеність доказів; ніяких надійних доказів не існує;
- довіра до фактів: факти - завжди надійний доказ істинності;
- нікому не вірити - це ознака критичного мислення (тотальна зрада)
- критичне мислення - це вроджена якість особистості.

(Н.В.Бородіна, 2018 р. «Міфи критичного мислення»)

Як розвивати критичне мислення в учнів?

**ІННОВАЦІЙНІ
ОБРІЇ УКРАЇНИ**

Технології та методи розвитку критичного мислення:

- технології інтерактивного навчання;
- спеціальні технології, методи, прийоми та вправи з розвитку критичного мислення.

Приклади:

1. «Кубик Блума», «Шість капелюхів», «Висування та перевірка гіпотез», «Сторітелінг», «Шість Чому», «Запитання Сократа»,...
2. «Розвиток критичного мислення через читання та письмо» («Спрямоване читання», «Читання в парах», «Читання з маркуванням тексту», «Взаємне читання» та ін.).
3. Розвиток критичного мислення під час оцінювання ресурсів інтернет.

Чому важливо навчитися критично оцінювати веб-сайти?

- Зростання користувачів мережі інтернет та велика кількість «експертів».
- Використання цифрових інструментів та ресурсів інтернету в освіті.
- Створення власних веб-сайтів.
- Складність оцінки придатності сайтів для навчання.

Техніки та індикатори критичного оцінювання веб-ресурсів

**ІННОВАЦІЙНІ
ОБРІЇ УКРАЇНИ**

- Надійність джерела і автора веб-документу.
- Причини, через які автор сайта публікує свою інформацію.
- Мета сайта.
- URL-адреса.
- Дата створення сайту.
- Ознака наукових та науково-популярних статей на сайтах.
- Наявність логічних помилок, неточностей в представленій інформації, орфографічних помилок (невдалий переклад) тощо.
- Розпізнавання пропагандистських технік.
- Приховані мотиви і цілі.

Надійність сайтів

- .gov - вказує на те, що це сайт державної установи;
- .edu - ознака освітніх установ, університетів;
- .com - використовується для комерційних організацій, які створені для отримання прибутку;
- .org - ознака неприбуткових організацій.

Розпізнавання пропагандистських технік

**ІННОВАЦІЙНІ
ОБРІЇ УКРАЇНИ**

1. Анонімний авторитет.
2. Буденна розповідь.
3. Затуманення свідомості, плутанина.
4. Навішування ярликів.
5. Псевдонауковість.
6. Малюнки-антисвідки. З розвитком ШІ (AI) все частіше з'являються [діпфейки](#).
7. Приховані мотиви і цілі.

Джерела: Іваницька Божена, Гусєва Софія, 2018;
Н.В. Вукіна, Н.П. Дементієвська, 2007.

Що оцінювати на веб-сторінці?

Мета оцінювання: достовірність та надійність сайтів для навчальних цілей.

Оцінюємо:

- Блок 1: навігація та зручність.
- Блок 2: авторство.
- Блок 3: надійність змісту.

Результат оцінки веб-ресурсу

**ІННОВАЦІЙНІ
ОБРІЇ УКРАЇНИ**

Учні /студенти або вчителі /викладачі мають пересвідчитись, що:

1. Вони можуть переглядати на своїх комп'ютерах ці веб-сторінки, включаючи тексти, зображення та інші мультимедійні об'єкти.
2. Сторінка має приємний для користувача вигляд, добре структурована, усі гіперпосилання працюють.
3. Інформація супроводжується іменами авторів, електронною поштою та іншими контактами автора.
4. Зміст правдивий та такий, який можна перевірити.
5. Зміст доповнює вже набуті знання у новий спосіб.

Як організувати навчання учнів / студентів?

Надання індикаторів для оцінки сайтів у вигляді чек-листів чи опитувальників, спеціальних форм, пам'яток, рубрик тощо.

Заповнюючи форму /опитувальник студенти (учні), відповідають на запитання та зрештою оцінюють веб-сайт.

Відповідаючи на запитання, критично оцінюють веб-сайт.

Блок 1. Навігація та зручність

**ІННОВАЦІЙНІ
ОБРІЇ УКРАЇНИ**

№	Запитання	Так	Ні
1	Чи є інформація про час створення сайту?		
2	Чи є фотографії і малюнки, звукові файли на сторінці?		
3	Чи можна стверджувати, що фотографії правдиві?		
4	Чи є на сайті заголовки і підзаголовки? Чи корисні вони для орієнтації на сайті?		
5	Якщо повертатись з інших сторінок сайту, чи є можливість повернутись на першу сторінку?		
6	Чи є орфографічні, логічні та інші помилки на сайті?		
7	Чи є посилання на інші веб-сайти?		
8	Чи достатня кількість веб-сайтів посилаються на цю сторінку?		

Блок 2. Авторство.

№	Запитання	Так	Ні
1	Чи відомо, хто створив цю сторінку / статтю?		
2	Чи репрезентує автор сторінки якусь організацію?		
3	Чи надає автор відомості про себе (установа де працює, коло наукових інтересів)?		
4	Чи вказує автор своє повне ім'я, а не псевдонім?		
5	Чи є на сторінці електронна адреса автора?		
6	Чи свідчить домен сторінки (.edu, .com, .org, .gov) додатково на користь сторінки?		
7	Як ви думаєте, чи має автор достатню кваліфікацію з теми?		
8	Чи можна знайти в мережі додаткову інформацію про автора як про експерта?		
9	Чи можна стверджувати, що це надійна сторінка для використання в школі?		

Блок 3. Надійність змісту (для сторінок з методики чи педагогіки)

**ІННОВАЦІЙНІ
ОБРІЇ УКРАЇНИ**

№	Запитання	Так	Ні
1	Чи відповідає назва сторінки / статті її змісту?		
2	Чи повідомлено про мету статті?		
3	Чи є ознаки того, що це нова, сучасна інформація?		
4	Чи відповідає ця стаття критеріям науковості?		
5	Чи є в статті інформація, яку ви вважаєте неправдивою?		
6	Чи відповідає наведена інформація принципам викладання навчальної дисципліни?		
7	Чи відповідає інформація на сторінці документам, що регламентують освітній процес (Державному стандарту, програмі тощо)?		
8	Чи спрямований цей сайт /стаття на підвищення загальної педагогічної кваліфікації?		

Перевірка джерел

Незалежно від авторитетності та надійності джерел, їх слід перевіряти за іншими (паралельними, незалежними) джерелами.

Історія «Тонкий-тонкий лід» (Марк Лівін, 2020 р., «Сторітелінг для очей, вух і серця»)

**ІННОВАЦІЙНІ
ОБРІЇ УКРАЇНИ**

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!